קדשי קדשים. לאילו נשחטו בצפון. בגמ' יליף טעמא: **גמ' אמר רבי יוחנן אומר היה רו'.** גמרא גמיר לה רבי יוחנן: **מאי לאילו.** הא ודאי בצפון נשחט: **אלא מעתה רו'.** קס"ד דרבי זירא דממתני' גמיר לה רבי יוחנן להא דאומר היה רבי יוחנן: **מודה רבי יוסי ברבי יהודה.** אע"פ שמכשיר למזבח [ו] מחליו לצפון מודה הוא שאם שחטו כנגד אותו מקום מתחתיהם בקרקע פסולות [א]. ולקמיה מפרש היאך יכול לשחוט תחת המזבח: **א"ל.** רב אסי הכי אמר ר' יוחנן כו' כלומר אומר היה רבי יוסי דקאמר ר' יוחנן לעיל לאו ממתני' גמר אלא הכי גמר לה מרבותיו ומתניתין לאו במקום מזבח פליגי דימא רבי יוסי כולה בצפון ור' יוסי בר' יהודה נימא חליו לפון [ז] אלא מדרשא [ח] דקרא: ה"ג **כולו לעולה וכולו לשלמים.** כולו ראוי לשחיטת עולה דקדושת צפון עליו מגזירת הכתוב וכולו ראוי לשלמים שהשלמים כשירין אף בצפון מק"ו בפירקין דלעיל (דף נה.): **דדחיק לה מקום.** שמקומן קטן ודחוק שאין כשר לה אלא צפון ופעמים שהעולות מרובות ולר להם המקום והכשיר [ט] להן הכתוב ראש המזבח: **מאי כנגדן בקרקע.** הא ליכא לפרושי כנגדן בארצה למזרח המזבח ובמערבו דאם כן לא הוה קשיא מילתא לרב אסי לעיל דמהכא ליכא למילף דלית ליה לרבי יוסי ברבי יהודה חלי המזבח עומד בצפון דאפילו [י] הוא צפון נמי פסיל ליה לרבי יוסי [ברבי יהודה] ואפילו סמוך לכותל העזרה צפוני פוסל אם משוך מכנגד זויות [יא] המזבח לפונה למזרח או למערב דדייקינן [יב] על ירך דכתיב בפ"ב (לעיל כ.) אי זיהו צפון מקיר מזבח צפוני עד כותל עזרה צפונית כנגד המזבח ועד כותל עזרה דרומית כנגד המזבח אינו מכנגד זויות [יג] דילפינן מינה דמקום המזבח לאו צפון הוא תחתיו קאמר ומאי היא: **אי נימא.** אם שחטו על כניסת הסובב והיסוד האי לאו כנגדן הוא אלא מזבח ממש ומכשר בה רבי יוסי בר' יהודה כדקתני מחלי המזבח לצפון [יד]: **ליפין.** אולמים מרקמלו"ט [טו]: **דבלריה בלורי.** אם נמלך [טז] לקצר את המזבח [יז] ונשאר מחצה של צפון פנוי ושחט שם פסולות ואע"ג דיכך הוא פסיל ליה אלמא סבירא ליה בדרוש [יח] עזרה הוא דאי לא אמאי פסיל ליה: **אפשר איתא להא דר' יוחנן.** דאמר אומר היה רבי יוסי כוליה מזבח בצפון קאי ולא תניין לה שום רמז במשנה בששה סדרים: **דק ומשכח.** במשנת [יט] תמיד: **בירורו משם.** מדיר העצים: **עלי תאנה יפין.** בשל תאנה היו רגילין. וטעם אגדה הוא שבו היתה תקנה לאדם הראשון ועשו [כ] להם חגורות (בראשית ג): **מערכה שניה של קטרת.** אצל מערכה גדולה היו מסדרין מערכה קטנה ליטול ממנה גחלים להכניס על מזבח הפנימי שלשה קנין לכל בקר וערב להקטיר עליהם קטרת ובמסכת יומא בפרק טרף בקלפי (דף מה:) בסופיה יליפינן מקרא דעל מזבח החיצון צריך להיות מערכה לכך: **לנגד** [כא] **מערבית דרומית.** של מזבח ומשוך לצד צפון להרחיקו מן הקרן ד' אמות. וטעם מפרש לקמיה מאי שנא [כב] הקרן זה ומ"ט מושכו הימנה ולצפון ד' אמות: **משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות** גרס. וכן מלינו בסדר המשנה במשנת [יט] תמיד: **באומד חמש אמין גחלים.** לפי אומד ה' אמין גחלים היו נותנין אם עליהם כך שיעורו לחתות בתוכו בראש המזבח שהוא [כג] חלק מחתה של אמה לר' יוסי דאמר בסדר יומא (דף מג:) בכל יום חותה בשל אמה ומערה בתוך ג' קנין: **ונשאם.** היו מסדרין אם לפי אומד ח' אמין לפי שצריך להקטיר הבזיכין על מזבח החיצון שעל מזבח הפנימי אין הקטר אלא של קטרת שחרית וערבית כדכתיב לא תעלו עליו קטרת זרה וגו' [שמות ל]: **ומאי אימנא.** מהו הסימן [כד] שהוקבע להם למערכה שניה והקטרת הבזיכין קרן מערבית דרומית ומשוך ארבע אמות מן הקרן ולצפון: רבי

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח [ו] רבי יוסי אומר כאילו נשחטו בצפון ר' יוסי בר' יהודה אומר מחצי המזבח ולדרום בדרום מחצי המזבח ולצפון בצפון: **גמ'** אמר רב אסי א"ר יוחנן אומר היה ר' יוסי [ז] כוליה מזבח בצפון קאי ומאי כאילו מהו דתימא בעינן על ירך וליכא קמ"ל אמר ליה רבי זירא לרב אסי אלא מעתה לר' יוסי ברבי יהודה הכי נמי דחציו בצפון וחציו בדרום וכי תימא הכי נמי והא את הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן מודי רבי יוסי בר"י שאם שחטן כנגדן בקרקע פסולה [א] אמר ליה הכי קאמר רבי יוחנן שניהם מקרא אחד דרשו [1]וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך ר' יוסי סבר כולו לעולה וכולו לשלמים ורבי יוסי בר' יהודה סבר חציו לעולה וחציו לשלמים דאי ס"ד כולו לעולה כשר השתא כולו לעולה כשר כולו לשלמים מיבעיא ואידך איצטריך ס"ד אמינא עולה הוא דדחיק ליה מקום אבל שלמים דלא דחיק ליה מקום אימא לא קמ"ל גופא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מודי רבי יוסי ברבי יהודה שאם שחטן כנגדן בקרקע פסולות [א] אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא מאי כנגדן בקרקע אילימא אמה יסוד אמה סובב האי גופיה מזבח [ב] הוא ועוד מאי כנגדן בקרקע [ג] וכ"ת [ד] דעביד מחילות בקרקע ושחיט בהו וכי האי גוונא מי הוי מזבח והתניא [1]מזבח אדמה תעשה לי [ג]ב[ב]שיהא מחובר מאדמה [ה] שלא יבננו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין לא צריכא דבצריה בצורי אמר רבי זירא אפשר איתא להא דרבי יוחנן ולא תנינא לה במתני' נפק דק ואשכח [ד]דתנן [ג]בירורו משם עצי תאינה יפים לסדר מערכה שניה של קטרת כנגד קרן מערבית דרומית משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות באומד חמש סאין גחלים ובשבת באומד שמונה סאין גחלים ששם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ומאי סימנא רבי יוסי היא דתניא

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח. [ט] מדלוייתא שוחט לכתחלה כלדרסינן מוזבחת עלין ושמא הא דנקט דיעבד מדרבנן שלא תרצץ גלגלים [ו]: **כולו לשלמים.** ואע"ג דקסבר ליה כולו מזבח בצפון קאי [ה] אפילו הכי [ז] איצטריך לן לעולי קרא להכשיר צפון לשלמים דמהכא לא נפקא דעל המזבח גזירת הכתוב הוא כי היכי דמכשר רבי יוסי ברבי יהודה מחליו ולצפון לעולה אע"ג דכנגדן בקרקע פסולות דדרוש הוא אלא דעל המזבח גזירת הכתוב: **משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות.** בכולה שמעתא משמע דגחלים דיום הכפורים צריך ליקח כנגד הפתח ולריך לומר דהיינו לכתחילה אבל דיעבד כשר אפילו דהאי גיסא ודהאי גיסא כדאמר בפרק טרף בקלפי (יומא מה: מו. ע"ש ד"ה אבל) ואיצטריך מעל המזבח ואיצטריך מלפני ה' ואת מהיכא תיתי עיכובא דאיצטריך קרא לאכשורי בדיעבד אין [ב]: **זה בדבריה** [ב]: **הנעשים** [ב]**בנגדי** לבן לא בפנים ולא בחוץ ובין לרבי יהודה ובין לרבי נחמיה [1] ליכא עיכובא וי"ל דאיצטריך משום דצורך פנים כפנים דמי כקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר שלא עשה ולא כלום [ח] [ט]**דחוקה** כתיב בה (ויקרא טז) לצורך פנים כפנים דמי ואי"ת הכא משמע דלא מקרי לפני ה' אלא במערב וכן גבי נר מערבי בפ' שתי הלחם (מנחות דף לח:): ואילו בסוף כל המנחות [באות מלה] (שם סח.) אמרינן לפני ה' במזרח גבי תנופת לוג שמן של מצורע ואשמו וכן גבי שחיטה כתיב לפני ה' ושריא בכל מקום בעזרה וי"ל דשחיטה ותנופת לוג אשם כתיב לפני ה' למעוטי בחוץ דתנופת אשם מחיים אבל גבי גחלים כתיב (ויקרא טז) מעל המזבח וגרות היו בהיכל אם כן לפני ה' למה לי לאו [ל] משום דבעינן במערב ומיהו קשה דבהוא שמעתא דכל המנחות באות מלה (גם זה שם) פריך עלה והאמרת במערב [לא] לפני ה' פי' גבי הגשת מנחה בפירקין (דף סג:) וכריש הקומץ רבה (מנחות דף יט:) ומשני הני מילי מנחות דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה משמע דאי לא בעינ יסוד הוה מכשרינא קרן דרומית מזרחית להגשה ואע"ג דכתיב לפני ה' [לב] וגרמה לי ברו"ך [לג] דאי לא כתיב לפני ה' בהגשת מנחה אע"ג דכתיב בה אל פני המזבח דהיינו דרוש וגם איתקש לחטאת העוף ליסוד אכתי [לד] אמינא לגד דרוש באמה של יסוד רחוק מקרן מערבי אבל קשה אלא היקשא לחטאת [לה] בעינן ליסוד מערב כיון דכתיב לפני ה' לגלות מערב כמו גבי גחלי יום הכיפורים וגם כתיב פני המזבח דמשמע דרוש וכן איתא לקמן בפירקין [לו] (דף סג:). ברו"ך:

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח [ט] מדלוייתא שוחט לכתחלה כלדרסינן מוזבחת עלין ושמא הא דנקט דיעבד מדרבנן שלא תרצץ גלגלים [ו]: **כולו לשלמים.** ואע"ג דקסבר ליה כולו מזבח בצפון קאי [ה] אפילו הכי [ז] איצטריך לן לעולי קרא להכשיר צפון לשלמים דמהכא לא נפקא דעל המזבח גזירת הכתוב הוא כי היכי דמכשר רבי יוסי ברבי יהודה מחליו ולצפון לעולה אע"ג דכנגדן בקרקע פסולות דדרוש הוא אלא דעל המזבח גזירת הכתוב: **משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות.** בכולה שמעתא משמע דגחלים דיום הכפורים צריך ליקח כנגד הפתח ולריך לומר דהיינו לכתחילה אבל דיעבד כשר אפילו דהאי גיסא ודהאי גיסא כדאמר בפרק טרף בקלפי (יומא מה: מו. ע"ש ד"ה אבל) ואיצטריך מעל המזבח ואיצטריך מלפני ה' ואת מהיכא תיתי עיכובא דאיצטריך קרא לאכשורי בדיעבד אין [ב]: **זה בדבריה** [ב]: **הנעשים** [ב]**בנגדי** לבן לא בפנים ולא בחוץ ובין לרבי יהודה ובין לרבי נחמיה [1] ליכא עיכובא וי"ל דאיצטריך משום דצורך פנים כפנים דמי כקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר שלא עשה ולא כלום [ח] [ט]**דחוקה** כתיב בה (ויקרא טז) לצורך פנים כפנים דמי ואי"ת הכא משמע דלא מקרי לפני ה' אלא במערב וכן גבי נר מערבי בפ' שתי הלחם (מנחות דף לח:): ואילו בסוף כל המנחות [באות מלה] (שם סח.) אמרינן לפני ה' במזרח גבי תנופת לוג שמן של מצורע ואשמו וכן גבי שחיטה כתיב לפני ה' ושריא בכל מקום בעזרה וי"ל דשחיטה ותנופת לוג אשם כתיב לפני ה' למעוטי בחוץ דתנופת אשם מחיים אבל גבי גחלים כתיב (ויקרא טז) מעל המזבח וגרות היו בהיכל אם כן לפני ה' למה לי לאו [ל] משום דבעינן במערב ומיהו קשה דבהוא שמעתא דכל המנחות באות מלה (גם זה שם) פריך עלה והאמרת במערב [לא] לפני ה' פי' גבי הגשת מנחה בפירקין (דף סג:) וכריש הקומץ רבה (מנחות דף יט:) ומשני הני מילי מנחות דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה משמע דאי לא בעינ יסוד הוה מכשרינא קרן דרומית מזרחית להגשה ואע"ג דכתיב לפני ה' [לב] וגרמה לי ברו"ך [לג] דאי לא כתיב לפני ה' בהגשת מנחה אע"ג דכתיב בה אל פני המזבח דהיינו דרוש וגם איתקש לחטאת העוף ליסוד אכתי [לד] אמינא לגד דרוש באמה של יסוד רחוק מקרן מערבי אבל קשה אלא היקשא לחטאת [לה] בעינן ליסוד מערב כיון דכתיב לפני ה' לגלות מערב כמו גבי גחלי יום הכיפורים וגם כתיב פני המזבח דמשמע דרוש וכן איתא לקמן בפירקין [לו] (דף סג:). ברו"ך:

יהודה ח"נ (פי' משמע) דאליו בצפון [בר'] והא אם הוא דאמרת כו'. וא"ת ומקבי דא"כ הוה ליה למימר כאילו [נשחטו] בצפון לר"י [בר"י] כמו לא"ק מקום מהו דתימא בעינן על ירך וליכא קמ"ל, וי"ל דאמ"ש אלא שמיך אאא דקתאמר ס"ק כבר כאלו ולפיכך לא אם ר"ש [בר"י] למימר כאילו. ועוד ראה למהר"ם דדוקא לא"ק דמכשיר בכולה מזבח אפילו לגד דרוש אפילו לגד הכבש שנקרא פני המזבח שיך למתני' כאלו מקום שלאין לא אם ירך על אותו לגד שבדרוש אפילו לגד דרוש אפילו לגד הכבש שנקרא פני המזבח שיך למתני' כאלו מקום שלאין לא אם ירך על אות